

ΑΠΟ ΤΟΝ ΛΙΓΝΙΤΗ ΣΤΟΥΣ ΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΣΤΙΣ ΣΦΑΙΡΕΣ (Η ΣΕΙΡΑ ΕΙΝΑΙ ΤΥΧΑΙΑ)

Το παρόν κείμενο είναι η συνέχεια του κειμένου «Ο Mad Max στην ευρωπαϊκή ήπειρο – Πως φτάσαμε στην αύξηση των τιμών της ενέργειας» που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος. Εκεί εξηγήσαμε ότι όλες οι θεωρίες για την αύξηση των τιμών της ενέργειας (αλλά και των τιμών γενικά), που λένε πως φταίει ο Πούτιν, τα χιόνια και τα post-covid συμπτώματα, είναι φούμαρα. Υποστηρίξαμε πως τα ευρωπαϊκά κράτη συνειδητά επιδιώκουν την αύξηση των τιμών της ενέργειας ως αντλία που στέλνει κέρδος στα αφεντικά της ενέργειας και σε άλλους κλάδους που βασίζονται στις μηχανές (βλ. κλάδους υψηλής οργανικής σύνθεσης), και ταυτόχρονα για να ανταγωνιστούν άλλα κράτη όπως τις ΗΠΑ και την Κίνα. Χρησιμοποιώντας ως πρώτη ύλη την εξόχως χρήσιμη περίοδο από τον Β' ΠΠ μέχρι σήμερα, καταλήξαμε πως **για τα ευρωπαϊκά κράτη η ενέργεια, η τιμή που πωλείται και η διαθεσιμότητα της είναι εργαλείο πολιτικής ισχύος**. Καθότι δεν υπήρξαμε πολυταξιδεμένοι ερασιμίτες, στο κείμενο αυτό θα πούμε δυο λόγια παραπάνω για το κράτος μας και την ενεργειακή πολιτική του για τις δύσκολες μέρες που έρχονται.

Αρχικά θα πιάσουμε αυτή την έννοια που λέγεται «ενεργειακή ασφάλεια» για την οποία μιλάνε τα ντόπια παπαγαλάκια, δηλαδή στρατηγικοί αναλυτές, γεωλόγοι, οικονομολόγοι, καραβανάδες και λοιποί ειδικοί. Θα εξηγήσουμε πως όλες οι θεωρίες περί ενεργειακής ασφάλειας είναι μπαρούφες. Μετά θα στήσουμε την έννοια στα πόδια της, δηλαδή στον καπιταλιστικό κόσμο που ζούμε, για να εξηγήσουμε πως είναι ένα ειδικό κομμάτι της πρακτικής που λέγεται γεωπολιτική, δηλαδή ιμπεριαλισμός, δηλαδή πόλεμος. Μετά θα κοιτάξουμε ιστορικά το ελληνικό σχέδιο ενεργειακής ασφάλειας ως όπλο αύξησης της πολιτικής ισχύος μέχρι και σήμερα. Έτσι θα μπορέσουμε να απαντήσουμε στο κυριότερο: **πώς οι αυξημένες τιμές της ενέργειας, και οι κατά συνέπεια μισοί μισθοί μας, κάνουν το σχέδιο ενεργειακής ασφάλειας του ελληνικού κράτους όλο και πιο εφικτό;**

Η έννοια «ενεργειακή ασφάλεια»

Πρόσφατα κυκλοφόρησε στις τηλεοράσεις και το youtube η χιποστεροδιαφήμιση του ελληνικού κράτους που φέρει τον χαριτωμένο τίτλο «Όλοι μαζί θωρακίζουμε την ενεργειακή ασφάλεια της Ελλάδας». Εδώ δεν χωράει αμφισβήτηση πως οι αφέντες μας ξέρουν πως για να πετύχει ο εθνικός στόχος της ενεργειακής ασφάλειας πρέπει να κάνουμε το σκατό μας παξιμάδι. Τι εννοούν όμως τα κράτη όταν μιλάνε για ενεργειακή ασφάλεια; Με το κλασικό ψάξιμο (δηλαδή google κλπ) βρίσκουμε μόνο αρπακολλατζιδικες ερμηνείες. Δείτε για παράδειγμα τον ορισμό που δίνει ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, ο ΟΗΕ της ενέργειας δηλαδή:

Ενεργειακή ασφάλεια είναι η αδιάλειπτη διαθεσιμότητα πηγών ενέργειας σε προσιτή τιμή. Η ενεργειακή ασφάλεια έχει πολλές πτυχές: η μακροπρόθεσμη ενεργειακή ασφάλεια αφορά κυρίως τις έγκαιρες επενδύσεις για την παροχή ενέργειας σύμφωνα με τις οικονομικές εξελίξεις και τις περιβαλλοντικές ανάγκες. Από την άλλη πλευρά, η βραχυπρόθεσμη ενεργειακή ασφάλεια επικεντρώνεται στην ικανότητα του ενεργειακού συστήματος να αντιδρά άμεσα σε ξαφνικές αλλαγές στο ισοζύγιο προσφοράς-ζήτησης.¹

Όπως γίνεται αντιληπτό και από τον ορισμό, η ενεργειακή ασφάλεια σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικές περιοχές. Σε χώρες εξαρτημένες από τις εισαγωγές ενέργειας, η ενεργειακή ασφάλεια επικεντρώνεται στην προσφορά / διάθεση. Αντιθέτως, σε χώρες των οποίων η οικονομία βασίζεται στις εξαγωγές, η μεγαλύτερη ανησυχία είναι η ασφάλεια της ζήτησης. Συνολικά όμως, ο ορισμός αυτός μοιάζει να είναι οικονομοκεντρικός και μερικός.

Εν τέλει, ίσως η πιο τίμια ερμηνεία για το πόσα πεδία ακουμπάει αυτή η έρμη η «ενεργειακή ασφάλεια» προέκυψε από τον Γ. Στουρνάρα, διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Όπως γρά-

φει σε πρόσφατη έκδοση του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας:

Οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις έχουν οδηγήσει σε ένα νέο, εξελισσόμενο τοπίο στον ενεργειακό τομέα με σημαντικές οικονομικές προεκτάσεις. Τα θέματα της ενεργειακής ασφάλειας και οι συνεχιζόμενα υψηλές τιμές της ενέργειας έχουν δημιουργήσει συνθήκες ενεργειακής κρίσης, με βάθος και πολυπλοκότητα. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση για την Ευρωπαϊκή Ένωση μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, ενώ παράλληλα φέρνει την ανθρωπότητα αντιμετώπιση ξανά με έναν πόλεμο στην Ευρώπη και προκαλεί μια τεράστια ανθρωπιστική κρίση με παγκόσμιες προεκτάσεις. Τόσο ο πόλεμος όσο και οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν οδηγούν σε αυξήσεις των τιμών της ενέργειας, ανατιμήσεις στα τρόφιμα και τα βασικά εμπορεύματα και πληθωριστικές πιέσεις που εν τέλει επιδρούν αρνητικά στο διεθνές εμπόριο, διαταράσσουν εφοδιαστικές αλυσίδες και κυρίως τη δυναμική της ανάπτυξης.²

Οι ανησυχίες και οι προσδοκίες του ελληνικού κράτους, που γράφονται δια στόματος του αρχιτραπέζιτη του, σκιαγραφούν το που φτάνει αυτή η έννοια: ενέργεια, κρίση, πόλεμος. Τι ξεχνάει όμως ο Στουρνάρας και όλοι οι ορισμοί; Ποιος είναι ο πραγματικός γκαϊλές τους με την ενεργειακή ασφάλεια;

Το «βασικό εμπόρευμα» που λέγεται ενέργεια είναι στρατηγικής σημασίας για κάθε καπιταλιστική παραγωγική διαδικασία. Πρακτικά αυτό σημαίνει πως η παραγωγή και πώληση εμπορευμάτων, οι μηχανές γύρω μας, οι κρατικές υποδομές και πόσα άλλα, απαιτούν ενέργεια για να συνεχίσουν το θεάρεστο έργο τους. Όμως οι φορείς της ενέργειας δεν βρίσκονται σε όλα τα κράτη· συχνά εισάγονται. Τι γίνεται όταν παράγεται (ή εισάγεται) λιγότερη ενέρ-

2. Στουρνάρας Γ., (2022), Οι σύγχρονες προκλήσεις για τη βιωσιμότητα και το κλίμα, στο Μανιάτης, Γ., Η ενεργειακή κρίση και η ελληνική οικονομία, Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, Αθήνα.

1. Energy security, International Energy Association, iea.org.

γεια σε ένα κράτος; Παράγονται λιγότερα εμπορεύματα ή πρέπει να βρεθεί από αλλού ενέργεια. Το ίδιο συμβαίνει και με την τιμή της ενέργειας. Κάθε αύξηση στην τιμή της σημαίνει και αύξηση της τιμής όλων των εμπορευμάτων που χρειάζονται ενέργεια για να παραχθούν. Οπότε ένα κράτος που παράγει εμπορεύματα και θέλει να τα πουλήσει σε άλλα κράτη, μπορεί να βρεθεί με τα εμπορεύματα στο χέρι. Συνεπώς, το εμπόρευμα που ονομάζεται ενέργεια μπορεί να επηρεάσει την κερδοφορία και την ικανότητα ενός κράτους να πουλάει εμπορεύματα, άρα να αλλάξει την ισορροπία δυνάμεων μεταξύ κρατών. Εν τέλει, τα ενεργειακά εμπορεύματα επηρεάζουν όχι μόνο τις εισαγωγές και τις εξαγωγές, αλλά και τους συσχετισμούς δυνάμεων μεταξύ των κρατών. Ωστόσο, υπάρχουν κάποια μπελαλίδικα πράγματα που τα κράτη πρέπει να διευθετήσουν για να προμηθευτούν την ενέργεια που χρειάζονται:

Τι είδους ενέργεια θα προμηθευτούν; Δεν υπάρχει κάπου γύρω μας ενέργεια γενικά και αόριστα, αλλά πηγές / φορείς ενέργειας. Υπάρχει ο λιγνίτης, το νερό στα ποτάμια, τα πυρηνικά, ο ήλιος κλπ. Τα ορυκτά καύσιμα βρίσκονται σε πολύ συγκεκριμένα σημεία του πλανήτη. Αντίστοιχα, ακόμη και τα αιολικά πάρκα δε φτιάχνονται (ακόμη) από αέρα κοπανιστό, αλλά από πρώτες ύλες που πρέπει να εξορυχθούν, να εισαχθούν και να επεξεργαστούν. Εάν ένα καπιταλιστικό κράτος δεν κατέχει αυτές τις ύλες, θα πρέπει να τις αγοράσει από άλλα καπιταλιστικά κράτη. Ακόμη η αλλαγή των πηγών ενέργειας δεν είναι απλή διαδικασία, και δεν μπορεί να αλλάξει από τη μια μέρα στην άλλη. Και κατά βάση θέλει επενδύσεις (δηλαδή φράγκα).

Πως θα μεταφερθεί η ενέργεια; Το ότι αυτές οι πηγές των πρώτων υλών ή των ορυκτών καυσίμων είναι σε συγκεκριμένα σημεία στο κόσμο, σημαίνει πως πρέπει να κατασκευαστούν δίκτυα μεταφοράς τους, που θα διαπερνούν τα κράτη χερσαία ή θαλάσσια. Αυτό σημαίνει πως τόνοι ατσάλινοι σωλήνες, καλώδια, μπετά, χιλιάδες γκαζάδικα και άπειροι υπολογιστές επιστρατεύονται ώστε να μπορέσουν να μεταφέρονται τα ενεργειακά προϊόντα.

Που θα αποθηκευτεί; Ό,τι μορφής και να είναι η ενέργεια που παράγεται, θα πρέπει να αποθηκευτεί. Που σημαίνει με τη σειρά του πως κι άλλα μπετά, κι άλλα σίδερα, κι άλλη υπολογιστική ισχύς χρειάζονται για να αποθηκευτεί αυτή η ενέργεια, είτε σε νταμιτζάνες για το αέριο και το πετρέλαιο, είτε σε μπαταρίες για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Πως θα χρησιμοποιηθεί; Για να μεταμορφωθεί ένα λίτρο πετρέλαιο σε ρεύμα που το παίρνουμε εμείς από μία πρίζα, πρέπει κι άλλα μπετά, κι άλλα σίδερα, κι άλλη υπολογιστική ισχύς να αγοραστούν και να χρησιμοποιηθούν αναλόγως.

Πως θα προστατευτούν τα δίκτυα και οι πηγές ενέργειας; Το βασικότερο ερώτημα που πρέπει να απαντήσουν τα κράτη είναι πως αυτά τα αχανή δίκτυα και οι πηγές θα φυλάσσονται. Και δεν υπάρχει κανείς ικανότερος να προστατεύσει αυτό το δίκτυο πέρα από τα καπιταλιστικά κράτη και τους στρατούς τους.

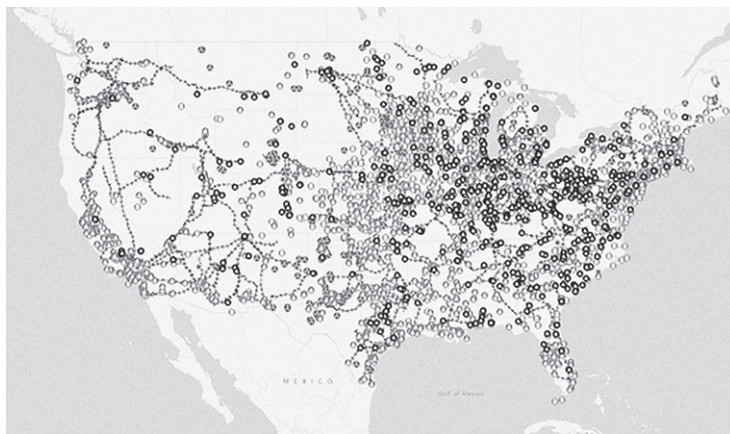
Κάθε σημείο εξόρυξης ή παραγωγής ενέργειας, καθώς και τα δίκτυα μεταφοράς της, είναι σημεία επίδειξης της ισχύος ενός κράτους. Η ισχύς αυτή αφορά την αλληλεξάρτηση, τον επηρεασμό των τιμών της ενέργειας ή την απαγόρευση παροχής ενέργειας. Όλες οι γνώμες ειδικών γεωλόγων, περιβαλλοντολόγων και όποιων άλλων -λόγων, χρηματοδοτούνται και υπακούουν στους βασικούς σχεδιαστές της ενεργειακής πολιτικής τους, δηλαδή στο κράτος.

Η παραγωγή της ενέργειας και η διανομή της, ήδη από τις αρχές του εικοστού αιώνα έχει ανατεθεί στην κρατική ισχύ, και ταυτόχρονα αποτελεί βασικό κομμάτι των διακρατικών ανταγωνισμών. Στρατοί (ιδιωτικοί και μη), γκάνια, μυστικές υπηρεσίες, ηλεκτρονικά προγράμματα κυβερνοασφάλειας επιστρατεύονται για την προστασία των πηγών ενέργειας και των δικτύων μεταφοράς. Έτσι, η ενεργειακή ασφάλεια είναι κομμάτι αυτού που τα αφεντικά αποκαλούν «γεωπολιτική» και εμείς ιμπεριαλισμό. Το βασικότερο όμως που περιλαμβάνει η έννοια «ενεργειακή ασφάλεια» είναι η Γεωγραφία (με Γ κεφαλαίο). Όλα τα δίκτυα ενέργειας σχηματίζουν κουκίδες και γραμμές στο χάρτη που διαπερνούν περιοχές κρατών· συχνά οι γραμμές αυτές ταυτίζονται με τα σύνορα· και στην ουσία δημιουργούν περιοχές αυξημένης καπιταλιστικής αξίας για τα εμπλεκόμενα κράτη.

Όχι, δεν είναι ο Λάμπρος Κωνσταντάρης σε προπολεμική ταινία. Είναι ο Τσώρτσιλ χαρούμενος που έγινε το αρχικεφάλι του βρετανικού ναυτικού, λίγα χρόνια πριν τον Α' ΠΠ. Ο βασικός του στόχος στη βρετανική πολεμική οικονομία ήταν να μετατοπίσει την πηγή ενέργειας των πλοίων του βρετανικού ναυτικού από το κάρβουνο στο πετρέλαιο. Αλλά η αλλαγή σήμαινε ότι το Βασιλικό Ναυτικό δε θα βασιζόταν στον άνθρακα από την Ουαλία, αλλά σε ανασφαλείς προμήθειες πετρελαίου από την τότε Περσία. Η ενεργειακή ασφάλεια έγινε έτσι ζήτημα εθνικής στρατηγικής. Η απάντηση του Τσόρτσιλ; «Η ασφάλεια στην παροχή πετρελαίου», είπε, «βρίσκεται στην ποικιλία και μόνο στην ποικιλία». Περίπου από τότε κρατάει και η κάψα των κρατών με την ενεργειακή ασφάλεια.

Πάρτε για παράδειγμα τον παρακάτω χάρτη (χάρτης 1), που απεικονίζει τις υποδομές και τα δίκτυα ενέργειας των ΗΠΑ³. Εντός της χώρας υπάρχουν περισσότερα από 150 διυλιστήρια, 16.000 χιλιόμετρα αγωγών πετρελαίου, εγκαταστάσεις για τη διαχείριση 15 εκατομμυρίων βαρελιών πετρελαίου την ημέρα (για εισαγωγές και εξαγωγές), 10.400 σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, 16.000 χιλιόμετρα γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας υψηλής τάσης, εκατομμύρια χιλιόμετρα καλωδίων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, 410 υπόγειες αποθήκες φυσικού αερίου και 1,4 εκατομμύρια χιλιόμετρα αγωγών φυσικού αερίου. Καθόλου τυχαία, αν κάποια ενώσει τις κουκίδες των καπιταλιστικών θαυμάτων περιμετρικά στο χάρτη, φτιάχνει και τα σύνορα των ΗΠΑ.

Χάρτης 1. Το ενεργειακό δίκτυο των ΗΠΑ.

Τέτοιους χάρτες απεικόνισης της ενεργειακής πολιτικής έχει και το ελληνικό κράτος. Όμως κάθε πράγμα στον καιρό του. Πρώτα αξίζει να δούμε από τι υλικά φτιάχτηκε η ελληνική ενεργειακή πολιτική, να δούμε δηλαδή την ιστορία της μέχρι σήμερα.

3. Tour the Country's Energy Infrastructure Through A New Interactive Map, Smithsonian Magazine, 10/07/2013.

Η ενεργειακή ασφάλεια του ελληνικού κράτους στο παρελθόν

Όπως είδαμε και στο πρώτο τεύχος, το ελληνικό κράτος είχε αποκτήσει πολλές εμπειρίες για τον τρόπο που πρέπει να παράγει τα κρίσιμα εμπορεύματα. Στο επίκεντρό τους ήταν τη λέξη «αυτάρκεια». Οι ρυθμοί ανάπτυξης που ονειρευόντουσαν τα ντόπια αφεντικά απαιτούσαν άφθονη ενέργεια. Έτσι κάπως έγινε δόγμα η αξιοποίηση των εγχώριων ενεργειακών πόρων. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, προϋπόθεση ήταν η διάθεση επενδύσεων, δυνατότητα που προσέφερε το σχέδιο Μάρσαλ⁴. Και από την άλλη, θα έπρεπε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο παραγωγής και μεταφοράς ενέργειας που θα ελέγχονταν με κάθε τρόπο από το ελληνικό κράτος, που εν τω μεταξύ βρισκόταν εν μέσω εμφυλίου. Όπως το περιέγραφε ο παλιός αρχιτραπεζίτης και τότε πρωθυπουργός, Αλέξανδρος Διομήδης:

Η μόνη ενδεδειγμένη λύση είναι η δημιουργία επιχειρήσεως ανηκούσης εις την κυριότητα του κράτους.⁵

Έτσι κάπως φτάσαμε στην Coca-Cola της ενέργειας στην Ελλάδα: τη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού. Η ΔΕΗ σταδιακά συγκέντρωσε όλες τις μικρότερες επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας και υπήρξε ο σημαντικότερος βραχίονας της ενεργειακής στρατηγικής του ελληνικού κράτους κατά τον Ψυχρό Πόλεμο⁶. Ο ένας πυλώνας της ενέργειας που χρησιμοποιούσε ήταν ο λιγνίτης, δηλαδή το κάρβουνο. Το 1938 περίπου 10% της ελληνικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας βασιζόταν στον εγχώριο λιγνίτη και το υπόλοιπο καλυπτόταν από εισαγόμενη ενέργεια⁷. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '80 το μερίδιο αυτό είχε αυξηθεί στο 80%⁸. Ο λιγνίτης παρουσιάστηκε ως εθνικός θησαυρός, που θα μπορούσε να υποκαταστήσει τις όποιες εισαγωγές άνθρακα και πετρελαίου. Ο άλλος πυλώνας ήταν η υδροηλεκτρική ενέργεια που πλάσάρωσαν ως σούπερ-ουάου και φιλική προς το περιβάλλον. Η υδροηλεκτρική ενέργεια, αν και εγχώρια πηγή ενέργειας, σταδιακά έχασε τη σημαντικότητα της, καθώς η ενεργειακή ζήτηση συνέχισε να αυξάνεται εκθετικά και δεν μπορούσε να καλυφθεί από υδροηλεκτρικά έργα σε καμία περίπτωση.

Η ΔΕΗ είχε, λοιπόν, μια πολυπρόσωπη αντιπροσωπευτική συνέλευση στην οποία συμμετείχαν ο υπουργός, ο διοικητής της Αγροτικής Τράπεζας, οι πρόεδροι του Άρειου Πάγου, του ΣΕΒ, του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου και του Τεχνικού Επιμελητηρίου⁹. Από τη μία, δηλαδή, οι βασικοί καταναλωτές της ενέργειας (βιομήχανοι - βιοτέχνες - αγρότες) και οι σχεδιαστές της (αρχιμηχανικοί και τεχνικές εταιρείες) οργάνωναν το πως θα πρέπει να λειτουργεί η ΔΕΗ, ώστε να αναπτυχθεί η δική τους κερδοφορία. Από την άλλη, το κράτος αναλάμβανε να μοιράσει παντού το μήνυμα του μέσου που λέγεται ηλεκτροφωτισμός, δηλαδή τη χρήση ηλεκτρικών οικιακών συσκευών. Αλλιώς ειπωμένο: ο ρόλος της κρατικής εταιρείας ενέργειας ήταν κρίσιμος τόσο για να στηθούν τα αφεντικά του ελληνικού κράτους στα πόδια τους, αλλά και για να ελεγχθεί το πως ζει και πόσο παραγωγική είναι η εργατική τάξη εντός κι εκτός εργασίας.

Αυτά όμως συνέβαιναν στην ηπειρωτική χώρα. Το ηλεκτρικό δίκτυο των νησιών λειτουργούσε απομονωμένο και εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από το εισαγόμενο πετρέλαιο για την παραγωγή ενέργειας. Ήταν δηλαδή ξεκρέμαστο στις παγκόσμιες αναταραχές των τιμών του πετρελαίου. Και κάπως έτσι περνάμε στο πετρέλαιο. Το πετρέλαιο δεν είναι κρυμμένο σε όλα τα μέρη του πλανήτη. Είναι δηλαδή σημειακή πηγή ενέργειας, που το ελληνικό κράτος πολύ θα ήθελε να έχει¹⁰, όχι όμως με μεγάλη επιτυχία.

4. Τσοτσόρος, Σ., (1995), Ενέργεια και ανάπτυξη στη μεταπολεμική περίοδο, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα.

5. Καθημερινή, Η ίδρυση και ανάπτυξη της ΔΕΗ, 16/04/2018.

6. Ό.π.

7. Η έρευνα του λιγνιτικού προβλήματος της Ελλάδας - Η έκθεσις του καθηγητού κ. Kegel, Τεχνικά Χρονικά, τ. 176, Απρίλιος 1939. Στο άρθρο αυτό βλέπουμε πως η οργάνωση και καταγραφή των εγχώριων αποθεμάτων λιγνίτη και η υποκατάσταση των εισαγωγών ήταν κομβικής σημασίας για την πολεμική οικονομία της δικτατορίας Μεταξά.

8. Παπάς, Α., & Βούρτσας-Μακρής Χ., (2012), Διερεύνηση των εξελίξεων στο ελληνικό ενεργειακό σύστημα 1960-2008, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, διπλωματική εργασία, σελ. 42

9. Ευαγγελίδης, Β., (2012), Τεχνολογικά Δίκτυα στην Αγροτική Ελλάδα 1950-1980, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, διδακτορική διατριβή, σελ. 267.

10. Για το ρόλο του πετρελαίου στον διακρατικό ανταγωνισμό, αλλά και τις ελληνικές περιπέτειες αναζήτησης πετρελαίου, αξίζει να διαβάσετε το άρθρο: Γιατί τα πάσης φύσεως κοιτάσματα βρίσκονται δίπλα στα πάσης φύσεως σύνορα; , περιοδικό Antifa, τεύχος 48, Οκτώβριος 2015.

Αυτή η κακοτυχία αντιμετωπίστηκε με δύο τρόπους. Αρχικά, σε περιόδους αναταραχής της τιμής του πετρελαίου, όπως στην περίοδο των κρίσεων στα 70's, η αυξημένη εγχώρια ζήτηση αντιμετωπίστηκε με κρατικό έλεγχο περιορισμού της κατανάλωσης (άρα και εισαγωγής) πετρελαίου¹¹. Έπειτα, το πετρέλαιο δεν καταναλώνεται μονομιάς, αλλά πρέπει να περάσει ένα σωρό διαδικασίες επεξεργασίας για να καταλήξει να είναι καύσιμο, λιπαντικό ή πίσσα. Απαιτείται δηλαδή η διύλιση του, που στη συνέχεια του δίνει επιπλέον αξία ως εμπόρευμα. Το ελληνικό κράτος έπεσε με τα μούτρα στην κατασκευή εγχώριων διυλιστηρίων για να γίνει ανεξάρτητο στην επεξεργασία του πετρελαίου, αλλά και για να γίνουν τα πετρελαιοειδή το βασικό εξαγωγίμο εμπόρευμα του¹².

Ως γνωστόν, τα πετρέλαια και τα πετρελαιοειδή δεν μπαίνουν βγαίνουν με τα πόδια, αλλά με τη βοήθεια μιας άλλης βιομηχανίας που «αποτελεί εντελώς παραγωγικών οικονομικών κλάδων»¹³, το εφοπλιστικό κεφάλαιο. Η ελληνική ναυτιλία αποτελούσε και συνεχίζει να αποτελεί έναν εγχώριο παραγωγικό κλάδο με (σχεδόν αποκλειστικά) εξαγωγικό προσανατολισμό. Το βασικό εξαγωγίμο προϊόν της είναι οι υπηρεσίες διεθνούς μεταφοράς εμπορευμάτων. Ενώ, λοιπόν, η εγχώρια κατανάλωση περιοριζόταν με κρατική οδηγία, οι αυξημένες τιμές του πετρελαίου στα 70's έκαναν τους έλληνες εφοπλιστές να αποτελούν σταδιακά το 1/4 του σημερινού στόλου δεξαμενόπλοιων παγκοσμίως¹⁴. Δηλαδή να έχουν λόγο για το 1/4 της παγκόσμιας μεταφοράς υγρών καυσίμων. Όχι κι άσχημα για τα γεωπολιτικά συμφέροντα του ελληνικού κράτους...

11. Τέτοια παραδείγματα περιορισμού της κατανάλωσης γίνονταν και με «οικολογικό» πρόσχημο, όπως ο δακτύλιος στην Αθήνα για των περιορισμό των καυσαερίων.

12. Σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Εταιριών Εμπορίας Πετρελαιοειδών Ελλάδος, σήμερα λειτουργούν τέσσερα διυλιστήρια στη χώρα. Επίσης, τα πετρελαιοειδή πέτυχαν ρεκόρ εξαγωγών το 2022, βλ. Καθημερινή, Ρεκόρ εξαγωγών το ενδεκάμηνο του 2022, 10/01/2023.

13. Ζολώτας Ξ., (1926), Η Ελλάς εις το στάδιον της εκβιομηχανίσεως, Αθήνα, σελ. 331.

14. Μηλιός, Γ., & Ιωακείμογλου, Η., Το ελληνικό εφοπλιστικό κεφάλαιο. Μέρος Β', Περιοδικό Θέσεις, τ. 36, Ιούλιος - Σεπτέμβριος 1991.

Εγκαίνια του διυλιστηρίου Esso Pappas (νυν ΕΛΠΕ) στη Θεσσαλονίκη το 1964. Λίγο πριν γίνουν όλα μπάχαλο στην πολιτική σκηνή, ο Γεώργιος Παπανδρέου και ο Γλύξμπουργκ δε διαφωνούσαν σε όλα. Όπως για παράδειγμα τα συμφέροντα του ελληνικού κράτους.

Στο προηγούμενο τεύχος μιλήσαμε για τις ευρωπαϊκές προσπάθειες μεταστροφής από το πετρέλαιο στο φυσικό αέριο. Τέτοιες προσπάθειες πρόσβασης στο σοβιετικό (και δευτερευόντως αλγερινό) αέριο υπήρξαν και από το ελληνικό κράτος στα 80's¹⁵. Το αποκορύφωμα της ελληνο-σοβιετικής προσέγγισης ήταν το 1987, όταν υπογράφηκε συμφωνία για την εισαγωγή σοβιετικού φυσικού αερίου στην Ελλάδα, μέσω Ρουμανίας και Βουλγαρίας¹⁶. Η συμφωνία όριζε ότι οι σοβιετικές εταιρείες ήταν υποχρεωμένες να χρησιμοποιούν τα έσοδά τους από τις εξαγωγές φυσικού αερίου, κατά τη διάρκεια της 25ετούς περιόδου, για την αγορά ελληνικών (κυρίως αγροτικών) προϊόντων. Προέβλεπε, επιπλέον, τη συμμετοχή ελληνικών κατασκευαστικών εταιρειών στα έργα διασύνδεσης¹⁷. Το σχέδιο υποστηρίχτηκε παμπηφεί από όλα τα αριστερά και δεξιά κόμματα της εποχής, ήταν δηλαδή καίριας σημασίας για τα σχέδια του ελληνικού κράτους. Η εισαγωγή του φυσικού αερίου δεν ήταν μόνο μια διαφοροποιημένη πηγή ενέργειας, αλλά και ένα μακρόπνοο γεωπολιτικό σχέδιο που θα καταστούσε την Ελλάδα διαμετακομιστικό κόμβο. Τη διαχείριση του δικτύου μεταφοράς και εισαγωγών αερίου, που θα διασφάλιζε αυτόν τον υπαρκτικό γεωπολιτικό στόχο, ανέλαβε (ποιος άλλος;) μια κρατική εταιρεία: η Δημόσια Επιχείρηση Αερίου (ΔΕΠΑ).

Αφού είδαμε την πρώτη ύλη της ενεργειακής πολιτικής του ελληνικού κράτους, μπορούμε να περάσουμε στην πρόσφατη ιστορία της και το σήμερα. Τώρα σίγουρα όλα θα αρχίσουν να βγάζουν περισσότερο νόημα.

15. Βλ. Ιστορία, Δημόσια Επιχείρηση Αερίου, depa.gr.

16. Καθημερινή, Αφηγησεις: Πώς ο Πεπονής έφερε το φυσικό αέριο στην Ελλάδα, 22/03/2008.

17. Νόμος 1748/1988, ΦΕΚ 20/Α/03-02-1988.

Τη συμφωνία για το σοβιετικό αέριο την έφερε το ΠΑΣΟΚ, αλλά υποστηρίχτηκε σταθερά από όλες τις μπάντες του ελληνικού κράτους. Εδώ διακρίνεται ο σύντροφος Κωνσταντίνος Μητσotάκης με τον Γκορμπασόφ, σε μια ανανέωση της συμφωνίας λίγο πριν το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Venceremos!

Η ενεργειακή ασφάλεια του ελληνικού κράτους σήμερα

Όσον αφορά το ελληνικό κράτος και τις σχέσεις του με άλλα ευρωπαϊκά κράτη, η κατάσταση ως έχει αυτή τη στιγμή παρουσιάζεται στον χάρτη 2 από το μακρινό 2010, που δείχνει τις οδούς προτεραιότητας για την εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και πετρελαίου¹⁸. Το κάτω δεξιά κυκλάκι, που περιλαμβάνει το ελληνικό κράτος, περιγράφει το καπιταλιστικό του μέγεθος και την πολιτική του ισχύ, σε σχέση με την Ευρώπη. Το κυκλάκι φέρει τον τίτλο «Νότιος Διάδρομος Φυσικού Αερίου». Ο δρόμος αυτός αποτελεί ευρωπαϊκή προτεραιότητα που αποσκοπεί στη διαφοροποίηση των πηγών και των οδών και, ως εκ τούτου, στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ενεργειακής ασφάλειας.

Η Ελλάδα θεωρήθηκε μια από τις πλέον κατάλληλες πύλες για να φτάσει το αέριο της Κασπίας στην ΕΕ, και υποστηρίχθηκε με την κατασκευή δύο αγωγών αερίου: του TAP (που φέρνει αζέρικο αέριο) και του IGB (που μεταφέρει αέριο στη Βουλγαρία), οι οποίοι διακρίνονται στο χάρτη 3. Τα άλλα δύο κυκλάκια λίγο πιο πάνω (στο χάρτη 2) αφορούν τις διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας, πετρελαίου και φυσικού αερίου που θα μεταφέρονται από το ελληνικό κράτος προς τα βορειότερα κράτη, με μπουριά και καλώδια. Το προφανές όφελος για το ελληνικό κράτος είναι η δημιουργία νέων γραμμών διασύνδεσης και νέων αγωγών, που αποτελούν σημεία διακλάδωσης της πολιτικής ισχύος μεταξύ των κρατών της περιοχής, έχουν δηλαδή ακόμη μεγαλύτερη καπιταλιστική και γεωπολιτική σημασία.

Ένα ακόμη κρίσιμο σχέδιο έχει την κωδική ονομασία «Αλεξανδρούπολη»¹⁹. Από τις αρχές του 2000 υπάρχει σταθερός ενεργειακός σχεδιασμός που στρέφει το βλέμμα στα ελληνοτουρκικά σύνορα. Στη αρχή αυτό έγινε με τις θεωρίες των εναλλακτικών δρόμων για να φτάσει το ρωσικό αέριο στην ευρώπη όπως στο χάρτη 4.

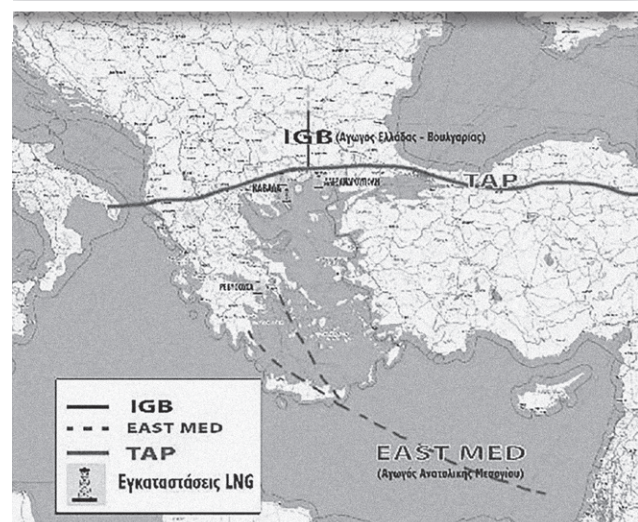
Αν και το σχέδιο του αγωγού Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη φαλλήρισε (με ευθύνη της Βουλγαρίας), σήμερα το ελληνικό κράτος στηρίζεται σε πιο γαμάτο σχέδιο, που απεικονίζεται στο χάρτη 5. Γειτονικά από την Αλεξανδρούπολη, την Τουρκία και τη στρατιωτική βάση των ΗΠΑ κατασκευάζεται δεξαμενή αποθήκευσης υδροποιημένου αερίου (LNG). Το αέριο θα καταφθάνει με δεξαμενόπλοια κυρίως ελλήνων εφοπλιστών, θα αγοράζεται και θα εξάγεται (δηλαδή θα πωλείται) στα βορειότερα κράτη, όταν η τιμή θα είναι κατάλληλη (δηλαδή στο θεό). Μπορεί να μην κατασκευαστεί ποτέ ο East-Med, μπορεί η Μεσόγειος να μην έχει αέριο, αλλά το ελληνικό κράτος θα καταστεί

18. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2010). Προτεραιότητες για την ενεργειακή υποδομή για το 2020 και μετέπειτα - Προσχέδιο για ενοποιημένο ευρωπαϊκό ενεργειακό δίκτυο.

19. Για το ρόλο που παίζουν οι ενεργειακές υποδομές στον Έβρο για τα συμφέροντα του ελληνικού κράτους, μπορείτε να τσεκάρετε το παρακάτω άρθρο: Η ελληνική συμμετοχή στον πόλεμο - όπλα, ενέργεια και εθνική ιδεολογία, Περιοδικό *antifa traverso*, τ. 10, Ιούνιος 2022.

Χάρτης 2. Οι βασικοί διάδρομοι ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και πετρελαίου στην Ευρώπη.

Χάρτης 3. Οι δύο διαμετακομιστικοί αγωγοί του ελληνικού κράτους, TAP και IGB.

Χάρτης 4. Ο αγωγός Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη κατ' αντιπαράθεση με τις τουρκικές οδούς φυσικού αερίου. Με αυτό το μπουρί, το ελληνικό κράτος ήθελε να υποκαταστήσει το ρόλο της Τουρκίας στη μεταφορά ρωσικού αερίου. Και η όδευση ενός τέτοιου σημασίας αγωγού σημαίνει τη στρατιωτική φύλαξη του. Καθόλου τυχαία, ο αγωγός (σχεδόν) χαράσσει τα σύνορα Ελλάδας-Τουρκίας.

Χάρτης 5. Για κάποιο διαολεμένο λόγο η δεξαμενή αερίου φτιάχτηκε σε πόλη δίπλα στα σύνορα και δίπλα σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις της ελληνο-αμερικάνικης στρατιωτικής συμφωνίας. Το πιάνατε το νόημα ή θέλετε να σας το πουν ο Δρούγος και ο Μάζης που έχουν τηλεοπτικά μούτρα;

Χάρτης 6. Όχι δεν είναι χάραξη της ελληνικής ΑΟΖ. Είναι καλώδια που σχεδιάζονται από έλληνες επενδυτές και τον ΑΔΜΗΕ.

εξαγωγές ενέργειας για τα βορειότερα κράτη. Από την άλλη, το ενεργό σχέδιο ναρκοθέτησης των ελληνοτουρκικών συνόρων θα προχωράει σταθερά, καθώς αφορά συμφέροντα και άλλων ενδιαφερόμενων κρατών.

Η στρατηγική περικύκλωσης του τουρκικού κράτους από τη θάλασσα στηρίζεται με ένα ακόμα σχέδιο ενεργειακής ασφάλειας: την ηλεκτρική διασύνδεση των νησιών. Το ελληνικό κράτος, μέσω του (κρατικότατου) ΑΔΜΗΕ, σταδιακά βυθίζει καλώδια σε κάθε νησί και βράχο της ελληνικής επικράτειας. Το σχέδιο βαφτίστηκε ως εξοικονόμηση ενέργειας, πράσινη μεταβαση αλλά στη βάση του συμπληρώνει όλα τα διμερή, τριμερή, τετραμερή ή δεκαμερή σχήματα συνεργασίας με κράτη της ευρύτερης περιοχής, με ακρογωνιαίό λίθο τον άξονα Ελλάδα-Κύπρου, τα οποία μιλάνε για ελληνική ΑΟΖ που ιδανικά θα φτάνει μέχρι την Τραπεζούντα. Ή όπως το διατύπωσε καλύτερα ο πρό-

εδρος του Ινστιτούτου Ενέργειας ΝΑ Ευρώπης:

Η πόντιση ηλεκτρικών καλωδίων και η χρήση τους για μεταφορά ενέργειας σε καθημερινή βάση αποτελεί έμπρακτη απόδειξη της άσκησης κυριαρχίας επί ελληνικών εδαφών και θαλασσών, και δείχνει πως οι ενεργειακές υποδομές μπορούν να αποτελέσουν μια αποτελεσματική γεωπολιτική ασπίδα για τη διαφύλαξη των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων.²⁰

Το σχέδιο ηλεκτρικής διασύνδεσης συνεχίζεται με το σχέδιο καλωδίωσης Αφρικής και Μέσης Ανατολής. Οι ενώσεις (αν γίνουν ποτέ) θα μοιάζουν, κάπως, με τον χάρτη 6²¹.

Οι νέες πηγές της πράσινης ενέργειας για την Ευρώπη βρίσκονται στον Νότο και πέραν της Μεσογείου, στη Βόρεια Αφρική, και ο δρόμος για να φτάσουν στην Ευρώπη περνάει από το ελληνικό κράτος. Η ενέργεια που θα εισάγεται από την Αφρική θα είναι από αυτές που ονομάζονται «πράσινες». Όπως το έλεγε και ο φροντιστικός πρωθυπουργός μας:

Τα δίκτυα και η διασυνδεσιμότητα, με τις ευρωπαϊκές αγορές επίσης, θα είναι εξαιρετικά σημαντικά, ιδίως αν θέλουμε να γίνουμε καθαρός εξαγωγέας ενέργειας - κάτι που όντως θα πρέπει να γίνουμε. Ή αν θέλουμε να εισάγουμε ενέργεια από την Αφρική, η οποία διαθέτει πολύ φθηνή ηλιακή ενέργεια, ώστε μετά να τη μεταφέρουμε σε άλλες χώρες της βόρειας Ευρώπης οι οποίες δεν έχουν το ίδιο επίπεδο αποδοτικότητας στην παραγωγή ηλιακής ενέργειας.²²

Δεν έβγαλε βέβαια τσιμουδιά για το χαμηλό εργατικό κόστος στην Αφρική! Εν τω μεταξύ, οι επενδυτές που θα αναλάβουν την κατασκευή τέτοιου τύπου έργων είναι εταιρείες σαν και αυτές στις οποίες πληρώνουμε τους λογαριασμούς αερίου και ρεύματος. Είναι δηλαδή ντόπια αφεντικά κλάδων της συμβατικής παραγωγής ενέργειας, της βιομηχανίας, των κατασκευών και των μεταφορών, που είδαν το μελλοντικό πεδίο κερδοφορίας των κλάδων «πράσινης» μετάβασης²³.

Αν και εμείς δεν αμφισβητούμε την οικονομική χρησιμότητα το έργου (δεν είμαστε ειδικοί για να το ληστούμε), το κάνουν άλλοι για εμάς:

[...] η Κρήτη δεν έχει ανάγκη από περισσότερες ποσότητες πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας με δεδομένο το ότι στο νησί θα αναπτυχθούν έως το 2030 ΑΠΕ συνολικής ισχύος 1,8 Γιγαβατ. Η μεταφορά δε, ηλεκτρικής ενέργειας στην ηπειρωτική Ελλάδα και την Ευρώπη, μέσα από τη διασύνδεση που κατασκευάζεται Αττικής - Κρήτης έχει συγκεκριμένη χωρητικότητα²⁴.

20. Money Review, Η γεωπολιτική ασπίδα των ενεργειακών διασυνδέσεων, 24/11/2022.

21. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Ελλάδα - Αίγυπτος: Μάχη επιχειρηματικών ομίλων για το υποθαλάσσιο καλώδιο, 05/02/2023.

22. Ναυτεμπορική, Κ. Μητσotάκης: Οι ΑΠΕ είναι ο δρόμος προς το μέλλον, 16/12/2022.

23. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Ποιες ελληνικές και ευρωπαϊκές εταιρείες στηρίζουν την "πράσινη" επανάσταση στην Αφρική, 23/04/2021.

24. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Ελλάδα - Αίγυπτος: Μάχη επιχειρηματικών ομίλων για το υποθαλάσσιο καλώδιο, 05/02/2023.

Εν τέλει, τα τεχνικά σχέδια που αφορούν την ενεργειακή διασύνδεση δεν είναι τεχνοκρατικού ή τεχνικο-οικονομικού χαρακτήρα, ούτε απαιτούν τέτοιες λύσεις, όπως επιμένουν οι αριστεροί στα (social) media. Είναι σχεδιασμοί που έχουν στο επίκεντρο τους γεωπολιτικούς σχεδιασμούς του ελληνικού κράτους.

Με αυτό το σχόλιο μπορούμε να συνοψίσουμε το γενικό δίδαγμα: το επίκεντρο των σχεδίων ενεργειακής πολιτικής και ασφάλειας δεν είναι νέτα-σκέτα το οικονομικό όφελος, αλλά το οικονομικό και πολιτικό όφελος εις βάρος των ανταγωνιστικών κρατών. Κι αυτό είναι το συνολικό ιστορικό συμπέρασμα για το σχέδιο ενεργειακής ασφάλειας του ελληνικού κράτους: η αυτάρκεια. Η αυτάρκεια κάνει τα εργοστάσια λιγνίτη να λειτουργούν, και η αυτάρκεια βαφτίζει την πυρηνική ενέργεια «πράσινη». Όπου αυτό δεν είναι εφικτό, όπως στην περίπτωση των εισαγόμενων καυσίμων, το ελληνικό κράτος φροντίζει να μειώσει την εξάρτησή του με έλεγχο της κατανάλωσης, και ταυτόχρονα πλάσεται ως διαμετακομιστικός κόμβος ενέργειας. Τα έργα «διαμετακόμισης» κατά σύμπτωση είναι και το βασικό αντικείμενο σημαντικών ντόπιων αφεντικών.

Συμπερασματικά, η ενεργειακή ασφάλεια είναι ένα νήμα που συνδέει την ανάπτυξη των ελληνικών αφεντικών και τον έλεγχο της κατανάλωσης της εργατικής τάξης, με τα υπαρκτά ζητήματα της κρατικής - γεωπολιτικής ισχύος. Ότι περιγράψαμε παραπάνω είναι ο τρόπος που το ελληνικό κράτος ιστορικά προσπαθεί να απαντήσει εν μέσω διακρατικών ανταγωνισμών στα αρχικά ερωτήματα που περιγράψαμε με έντονα γράμματα στην εισαγωγή: **πως θα προμηθευτεί ενέργεια, πως θα συμμετέχει στρατιωτικά και οικονομικά στα δίκτυα ενέργειας και πως θα διασφαλιστεί εις βάρος των ανταγωνιστών του.** Εν προκειμένω οι απαντήσεις που θα δοθούν στο μέλλον δε θα έχουν αριστερές ή δεξιές αποχρώσεις, αλλά αγνό κρατικό συμφέρον. Ο Νικόλας Φαραντούρης, μέγας τεχνοκράτης συριζαίος που προαλείφεται για υπουργός ενέργειας σε πιθανή κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, δεν αφήνει περιθώρια παρεξήγησης:

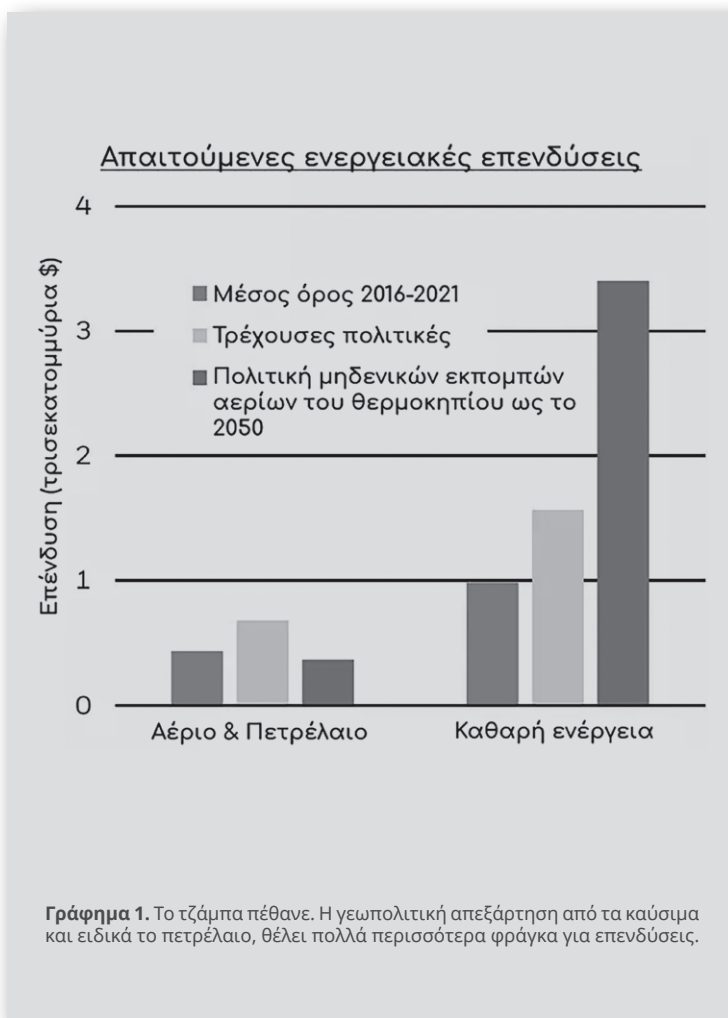
Η άποψή μου διαχρονικά είναι ότι οι αλλαγές γύρω μας -και ασφαλώς στον τομέα της ενέργειας- δεν χρειάζεται να μας ξενίζουν, να μας πανικοβάλλουν ή να μας αδρανοποιούν. Οι μακροπρόθεσμοι ενεργειακοί στόχοι μπορούν ταυτόχρονα να προσαρμόζονται χωρίς να ακυρώνονται. Στόχος είναι η ενεργειακή ασφάλεια. Αδιατάρακτη ροή ενέργειας με απρόσκοπτο εφοδιασμό, με διασπορά ρίσκου και διαφοροποίηση, όχι μόνο των πηγών ή των οδούσεων (εισαγωγών) ενέργειας, αλλά κυρίως του ενεργειακού μας μείγματος με έμφαση στην εγχώρια παραγωγή και τη σταδιακή απεξάρτησή.²⁵

Τώρα μπορούμε να περάσουμε με ευκολία στην ευεργετική λειτουργία του χρήματος για την επίτευξη αυτών των σχεδίων.

25. Φαραντούρης Ν. (2022), Ενεργειακές δολιχοδρομίες στον δρόμο προς την κλιματική μετάβαση: Ζητείται προσανατολισμός, στο Μανιάτης, Γ., Η ενεργειακή κρίση και η ελληνική οικονομία, Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, Αθήνα.

Πρώτα φράγκα και μετά ενέργεια

Πάμε πάλι στο σήμερα. Δηλαδή εν μέσω διάλυσης της συνεννόησης των κρατών για το εμπόριο. Εν μέσω καπιταλιστικής κρίσης και διαχείρισης της, δηλαδή ξύλο και μισοί μισθοί. Ένα σημείο αντιπαράθεσης μεταξύ των κρατών είναι η ενέργεια και η απεξάρτηση από την ισχύ κρατών που είναι εξαγωγείς ενέργειας. Αυτό είναι και το νόημα της «πράσινης» μετάβασης που είναι 0% πράσινη. Όπως το περιγράψαμε στην αρχή του κειμένου, αυτό το σχέδιο αλλαγής τους ενεργειακού μείγματος δεν γίνεται από τη μια μέρα στην άλλη. Γιατί σημαίνει επενδύσεις, έρευνες, μεταφορές και πάνω από όλα κόστος. Ορίστε για παράδειγμα το παρακάτω γράφημα που προέρχεται από τη Blackrock, δηλαδή αφεντικά του χρήματος που μυρίζουν το κέρδος από χιλιόμετρα²⁶.

Το πιο ακραίο σχέδιο προστατευτισμού που εφαρμόζουν τα κράτη και ονομάζεται στη γλώσσα των οικολόγων «μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου», θέλει τη μέγιστη δυνατή επένδυση σε ΑΠΕ. Το σχέδιο ενεργειακής μετάβασης είναι ακριβό για όλα τα κράτη, και φυσικά για το ελληνικό. Η αναγκαιότητα επενδύσεων απαιτεί ταυτόχρονα νέες, εξαιρετικά γενναιόδωρες, χρηματοδοτήσεις. Δηλαδή, το ελληνικό κράτος πρέπει να αποκτήσει την ικανότητα να δανείζει τα αφεντικά του. Τέτοιες χρηματοδοτήσεις προσφέρονται άπλετα από το ταμείο πράσινης ανάκαμψης για την αντιμετώπιση του ιού βεβαίως βεβαίως²⁷. Συνεπώς η κλάση των κρουσμάτων και της Θεσσαλονίκης - «δεύτερου Μπέργκαν» που διαλαλούσαν οι λοιμωξιολόγοι, για κάποιον αναθεματισμένο λόγο, κούμπωσε γάντι με το σχέδιο του ελληνικού κράτους να πάρει το μέγιστο της χρηματοδότησης για ανάκαμψη από την «υγειονομική» κρίση.

26. BlackRock, Managing the net-zero transition, Φεβρουάριος 2022.

27. Business Daily, «Χορός» δισεκατομμυρίων σε πράσινες επενδύσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, 19/10/2022.

Τώρα, λοιπόν, προκύπτει αβίαστα η κρατική χρησιμότητα των αυξημένων τιμών της ενέργειας. Το γεωπολιτικό σχέδιο που ονομάζεται «ενεργειακή ασφάλεια του ελληνικού κράτους» στήθηκε στα πόδια του μέσω των σχεδίων σταδιακής απεξάρτησης των ευρωπαϊκών κρατών από την εισαγόμενη ενέργεια, δηλαδή μέσω του εμπορικού πολέμου. Η συνεπαγόμενη ακριβή ενέργεια ήταν αναμενόμενη και ως ένα βαθμό επιθυμητή για την εξεύρεση πόρων που θα κάνουν επιτυχημένο αυτό το σχέδιο:

- Αφού έφαγε κατάρες από αριστερούς και δεξιούς, αφού «έπιασε στον ύπνο» το κράτος, η ευρωπαϊκά (και από το ελληνικό κράτος δηλαδή) σχεδιασμένη αύξηση των τιμών της ενέργειας στους λογαριασμούς μας αποτελεί το βασικό μπουρί χρηματοδότησης των αφεντικών, που καλούνται από το κράτος να κάνουν επενδύσεις για την ενεργειακή μετάβαση. Για παράδειγμα, η καλή μας ΔΕΗ, με την κερδοφορία που έχει από τις τιμές της ενέργειας, κατάφερε να αγοράσει μέρος του δικτύου ενέργειας στη Ρουμανία, συνεχίζοντας το σχέδιο επέκτασης των ελληνικών αφεντικών στα Βαλκάνια²⁸.

- Οι φόροι στο πετρέλαιο και τη βενζίνη είναι πάνω από το 10% των συνολικών δημοσίων εσόδων²⁹. Όσο η τιμή τους ανεβαίνει, τόσο ανεβαίνουν αναλογικά και τα έσοδα του ελληνικού κράτους, δημιουργώντας δημοσιονομικό χώρο για τους μελλοντικούς σχεδιασμούς του.

- Η ακριβή ενέργεια που αγοράζει το ελληνικό κράτος είναι το αναγκαίο κακό ώστε η εξαγωγή ενέργειας στα βόρεια, μέσω των σταθμών LNG στην Ρεβυθούσα και την Αλεξανδρούπολη, να γίνεται ακόμη ακριβότερη και άρα κερδοφόρα. Εντωμεταξύ, η μεταφορά καυσίμων με πλοία γίνεται όλο και πιο επικερδής. Ακόμη και το γερμανικό κράτος στηρίζει μέρος της ενεργειακής του ασφάλειας στα πλοία ελλήνων εφοπλιστών που χρησιμοποιούνται ως σταθμοί αποθήκευσης αερίου³⁰.

Ιδού λοιπόν το νόημα των αυξημένων τιμών στην ενέργεια: η δική μας προσαρμογή στο ακριβό ρεύμα, οι μειωμένοι μας μισθοί και η εκμάθηση μας για να ζούμε υπό ενεργειακή μετάβαση, θα κρίνει την επιτυχία του σχεδίου του ελληνικού κράτους να τα βάλει με τους ανταγωνιστές του. Εν τέλει, διαφημίσεις σαν και αυτή που αναφέραμε στην αρχή, δε θυμίζει μόνο το γεγονός πως η ενεργειακή ασφάλεια θέλει θυσίες. Εξηγεί εύληπτα πως για την επιβίωση μας χρειάζεται να συστρατευθούμε με το ελληνικό κράτος. Όσο ο διακρατικός ανταγωνισμός οξύνεται, τέτοιου τύπου τολμηρά κρατικά σχέδια, που απαιτούν ειδικούς τόσο μηχανικής, όσο και κοινωνικής μηχανικής, θα είναι όλο και πιο απαραίτητα.

Αλλιώς ειπωμένο από ένα σοφό του ΑΔΜΗΕ:

Στην αγορά οφείλουμε φυσικά πολλά για τη σημερινή κοινωνική πρόοδο, αλλά είναι ιστορικά αποδεδειγμένο ότι όταν φτάνουμε στο σημείο να απαιτείται ένα τεράστιο εύρος επενδύσεων (και υπάρχουν πολλά ιστορικά παραδείγματα, όπως η ανάπτυξη σιδηροδρομικών δικτύων το 19ο αιώνα και η ανάπτυξη της διαστημικής τεχνολογίας μεταπολεμικά) η παρέμβαση του κράτους, δηλαδή των πολιτικών (policies), είναι απολύτως απαραίτητη για να αλλάξει η πορεία των πραγμάτων.³¹

Ο καλά πληροφορημένος διευθυντής του ΑΔΜΗΕ ξέρει πως η περίοδος που απαιτούνται επενδύσεις είναι η περίοδος που απαιτείται πρώτα και κύρια καταστροφή κεφαλαίου, δηλαδή εργασίας και μέσω παραγωγής. Είναι περίοδος γενικευμένου διακρατικού ανταγωνισμού, δηλαδή πολέμου. Πάνω σε αυτή την καταστροφή χτίστηκαν παλαιότερα τεχνολογικά «θαύματα», όπως αυτά που περιγράφονται στο παράθεμα. Γι' αυτό τα κράτη εμπλέκονται όλο και πιο πολύ και προετοιμάζονται για τη συνέχεια. Όπως και οι δεξιοί και αριστεροί φίλοι τους, για να τη σερβίρουν αναλόγως ως αναπόφευκτη... Τι διάολο, μήπως τους είχατε περάσει για τίποτα φιλειρηνιστές;

28. Μαζί με το ποσό που συγκέντρωσε από την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου το 2021 Καθημερινή, ΔΕΗ: Η ΑΜΚ ξεπέρασε τις προσδοκίες - Άντλησε 1,35 δισ. ευρώ, 4/11/21.

29. Μανιάτης, Γ., "Εθνική Ενεργειακή Στρατηγική, Γεωστρατηγική, Αυτονομία, Ανάπτυξη", Ομιλία στην Ημερίδα της Ακαδημίας Αθηνών με θέμα «Ενεργειακή Αυτοδυναμία της Ελλάδας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Ενέργεια», 01/10/2021.

30. Καθημερινή, Γ. Προκοπίου: "Ιστορικό επίτευγμα" η ενεργειακή συμφωνία με τη γερμανική κυβέρνηση, 16/05/2022.

31. energypress.gr, Ο δρόμος της ενεργειακής μετάβασης είναι δύσβατος αλλά αναγκαίος - Κομβικός ο ρόλος του κράτους, 08/01/2022.